

HET LEER- EN WERKKLIJMAAT BIJ DE ONDERWIJSSPECIALISTEN

DE
ONDERWIJS
SPECIALISTEN

WOORD VOORAF

In de periode 2015-2017 is het programma 'Meester in de klas' uitgevoerd bij zes scholen van De Onderwijsspecialisten. De scholen zijn gespecialiseerd in het geven van onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben vanwege hun gedrag. Het doel van het programma is om in kaart te brengen hoe de leerlingen het leerklimaat op de school en in de klas ervaren. Met het leerklimaat wordt de beleving van de sociale omgeving in de klas bedoeld. Daarnaast is er onderzoek gedaan naar de perceptie van het werkklimaat onder de leerkrachten. Het programma is een samenwerking tussen de Hogeschool Leiden en de Universiteit van Amsterdam.

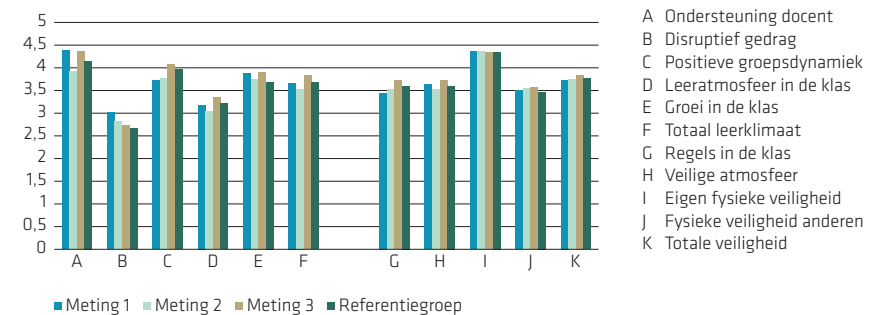
Tijdens het programma 'Meester in de klas' wordt het werk- en leerklimaat op een school gemeten in drie rondes. De uitkomsten van de metingen worden iedere ronde besproken. Leerkrachten krijgen feedback over hun handelen middels colleges en intervisie. Leerlingen vullen een korte vragenlijst in over het leerklimaat en de sociale veiligheid in de klas. Aan de hand hiervan wordt het leerklimaat in de klas in kaart gebracht. Het leerklimaat is bepalend voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen en een voorwaarde voor de didactische ontwikkeling.

In de grafieken staan (per school) de drie metingen van het werk- en leerklimaat. De eerste meting laat zien hoe het werk- en leerklimaat wordt ervaren voordat het programma is uitgevoerd. De tweede meting laat zien hoe het werk- en leerklimaat wordt ervaren tijdens het uitvoeren van het programma. De derde meting laat zien hoe het werkklimaat wordt ervaren nadat op school het programma 'Meester in de klas' is uitgevoerd.

DE ONTWIKKELING VAN HET LEERKLIMAAT

De resultaten laten zien dat de meeste scholen van De Onderwijsspecialisten beter scoorden dan een vergelijkbare referentiegroep, behalve op negatief, 'disruptief gedrag'. Positief is dat er ten opzichte van de eerste meting, na observaties en feedback in de volgende metingen een duidelijke vooruitgang te zien is in het klimaat, maar vooral een afname van disruptief gedrag. Er zijn verschillen per school, maar de verschillen per klas (hier niet gerapporteerd) zijn in de regel groter, hetgeen een goed aanknopingspunt blijkt te zijn voor observatie, feedback en een vervolgmeting.

Totaal De Onderwijsspecialisten

'Als College van Bestuur van De Onderwijsspecialisten hebben wij erg uitgekeken naar de resultaten van het onderzoek dat Peer van der Helm binnen onze organisatie gehouden heeft. Zijn wetenschappelijke benadering en het hanteren van een degelijke en representatieve benchmark betekenen dat er belangrijke waarde aan de uitkomsten toegekend kan worden. En die uitkomsten zijn zonder uitzondering fantastisch voor al onze onderzochte scholen en dat is een zeer prettig gevoel! Complimenten voor onze medewerkers!'

Wim Ludeke – voorzitter College van Bestuur

VESTER COLLEGE

Het Vester College, dat zeer goed op de eerste meting scoorde, is ten opzichte van de derde meting met betrekking tot disruptief gedrag flink verbeterd.

Totaal Vester College

- A Ondersteuning docent
- B Disruptief gedrag
- C Positieve groepsdynamiek
- D Leeratmosfeer in de klas
- E Groei in de klas
- F Totaal leerklimaat
- G Regels in de klas
- H Veilige atmosfeer
- I Eigen fysieke veiligheid
- J Fysieke veiligheid anderen
- K Totale veiligheid

■ Meting 1 ■ Meting 2 ■ Meting 3

6

'Het onderzoek heeft mij een heldere blik op mijn klassenmanagement gegeven. Leerlingen hebben door middel van het invullen van de vragenlijsten eerlijke scores gegeven waardoor ik als docent een eerlijk beeld krijg van mijn klas. Daarnaast heeft het onderzoek een helder beeld gegeven wat betreft het functioneren van het team. Doordat alle scores helder in kaart zijn gebracht kan gekeken worden naar wat goed gaat en waar aan gewerkt moet worden. Het onderzoek stelt mij beter in staat om vanuit een helicopterview te kijken naar mijn klas en naar het team.'

Jochem Jansen – Docent Vester College

DE FONKEL

De Fonkel, die ook bij de eerste meting zeer goed scoorde is ongeveer gelijk gebleven, maar daarbij dient wel te worden vermeld dat in deze periode ongeveer 1/3 meer leerlingen in crisis zijn ingestroomd. Het handhaven van een goed klimaat onder deze omstandigheden kan gezien worden als een bijzonder goed resultaat.

Totaal De Fonkel

- A Ondersteuning docent
- B Disruptief gedrag
- C Positieve groepsdynamiek
- D Leeratmosfeer in de klas
- E Groei in de klas
- F Totaal leerklimaat
- G Regels in de klas
- H Veilige atmosfeer
- I Eigen fysieke veiligheid
- J Fysieke veiligheid anderen
- K Totale veiligheid

■ Meting 1 ■ Meting 2 ■ Meting 3

7

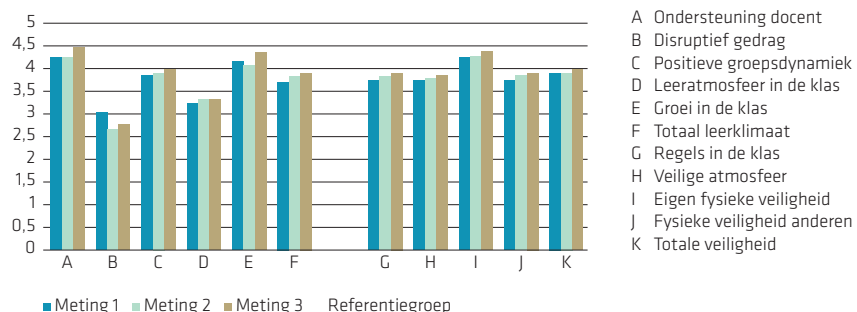
'Door het onderzoek hebben we inzicht gekregen in de mening en gedachtes van leerlingen over het leerklimaat. Doordat hier ook veel positieve resultaten uitkwamen hebben we als team een mooie opsteker gekregen en zien we dat het harde werken beloont wordt. Met passie aan de slag voor de leerlingen werkt!'

Marieke Baars – Intern Begeleider De Fonkel

DE OMMEZWAAI

De Ommezwaai is ten opzichte van de eerste meting goed vooruitgegaan, net als het Vierbeek College. Dit ondanks een stevige instroom van leerlingen in crisis en veel leerlingen met moeilijk verstaanbaar gedrag. De Ommezwaai heeft haar missie en visie aangepast op het leerklimaat dat onderdeel is geworden van de kwaliteitscyclus. Inmiddels heeft daar al een vijfde meting plaatsgevonden, net als bij een aantal andere scholen die hebben meegedaan aan het onderzoek.

Totaal De Ommezwaai

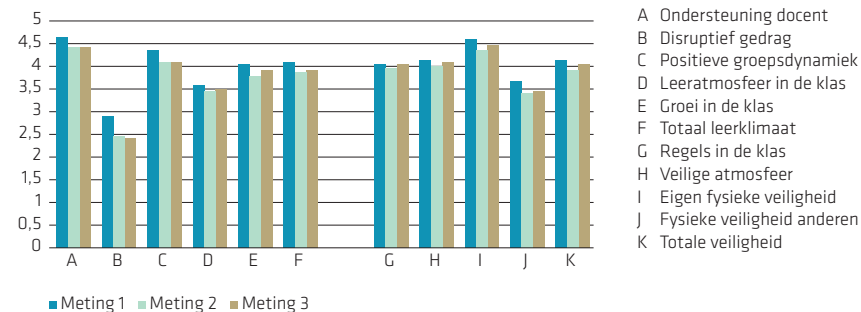
'Het proces en de feedback vanuit het onderzoek naar het leer- en leefklimaat bij ons op school, vormde het laatste -wetenschappelijk onderbouwde- puzzelstukje als opmaat naar een veranderend onderwijsconcept 'Wonderwijs', waarbij we de kinderen onderwijs bieden dat zich richt op hun ontwikkeling naar aardige, vaardige en waardige mensen.'

Liesbeth Smallegange – directeur De Ommezwaai

VIERBEEK COLLEGE

De positieve resultaten bij het Vierbeek College zijn ook een opsteker omdat het Vierbeek College veel leerlingen heeft vanuit residentiele instellingen die momenteel als gevolg van bezuinigingen in de jeugdhulp onder druk staan. Dankzij investeringen in het klimaat zoals deskundigheidsbevordering van leerkrachten en een gedragscoach is het klimaat verbeterd met minder incidenten tot gevolg.

Totaal Vierbeek College onder- en bovenbouw

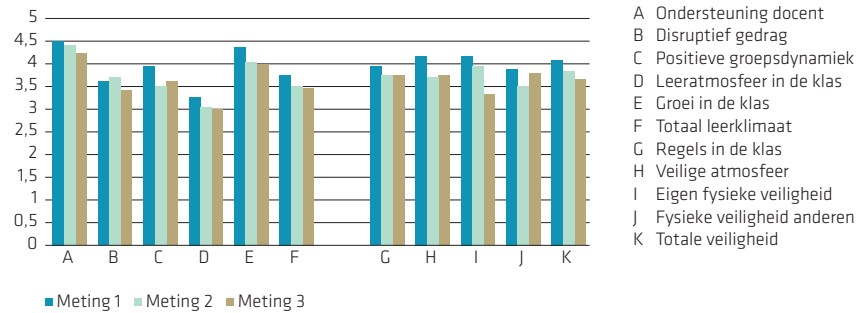
'Wat ons motto op het Vierbeek College in Oosterbeek is geworden, naar aanleiding van het traject Meester in de Klas: je kunt de golven niet stoppen, maar je kan wel leren surfen.'

Maarten Koopman – teamleider Vierbeek College

DE VAART

Bij De Vaart spelen vergelijkbare problemen in het werkklimaat als gevolg van de flexibele schil die deze school in 2016 trof. Inmiddels is de school wel weer gestabiliseerd in de vierde meting van oktober 2017. Het leerklimaat lijkt zeer gevoelig te zijn voor schommelingen in het werkklimaat.

Totaal De Vaart

- A Ondersteuning docent
- B Disruptief gedrag
- C Positieve groepsdynamiek
- D Leeratmosfeer in de klas
- E Groei in de klas
- F Totaal leerklimaat
- G Regels in de klas
- H Veilige atmosfeer
- I Eigen fysieke veiligheid
- J Fysieke veiligheid anderen
- K Totale veiligheid

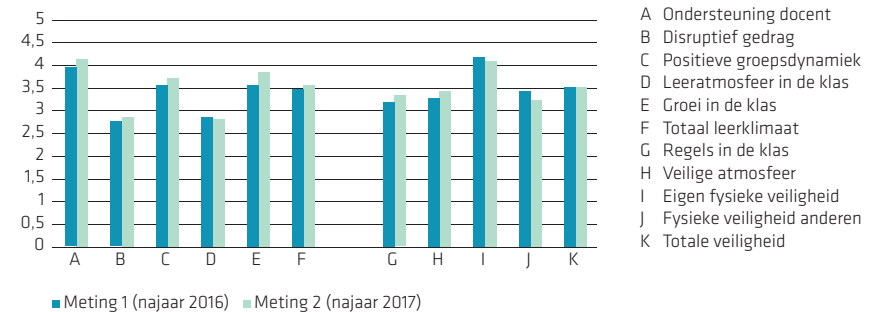
'Het onderzoek geeft de kinderen de ruimte om, op een veilige anonieme manier, te kunnen zeggen wat zij van het klimaat op school en in de klas vinden. Als leerkracht is het prettig om terug te zien welke punten volgens de leerlingen nog aandachtspunten zijn. Het is een mooi middel om dit bespreekbaar te maken in de klas en binnen het team.'

Iris van Vliet – leerkracht De Vaart

BRIANT COLLEGE

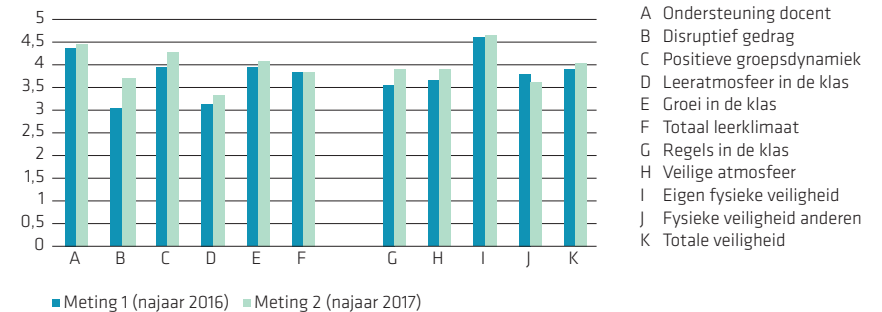
Bij het Briant College zijn twee metingen gehouden in de onderzoeksperiode en zijn de scores uitgesplitst naar tl/havo en vmbo bb/kb. Bij tl/havo zien we een verbetering van het leerklimaat over twee metingen en bij het vmbo bb/kb is die verbetering alleen zichtbaar op groepsdynamiek, atmosfeer, groei en veiligheid. Disruptief gedrag is gestegen. Vervolgmetingen op deze schaal dienen uit te wijzen of de ingezette methodiek ook hier voor een verbetering kan zorgen.

Totaal Briant College tl/havo

- A Ondersteuning docent
- B Disruptief gedrag
- C Positieve groepsdynamiek
- D Leeratmosfeer in de klas
- E Groei in de klas
- F Totaal leerklimaat
- G Regels in de klas
- H Veilige atmosfeer
- I Eigen fysieke veiligheid
- J Fysieke veiligheid anderen
- K Totale veiligheid

Totaal Briant College bovenbouw vmbo bb/kb

- A Ondersteuning docent
- B Disruptief gedrag
- C Positieve groepsdynamiek
- D Leeratmosfeer in de klas
- E Groei in de klas
- F Totaal leerklimaat
- G Regels in de klas
- H Veilige atmosfeer
- I Eigen fysieke veiligheid
- J Fysieke veiligheid anderen
- K Totale veiligheid

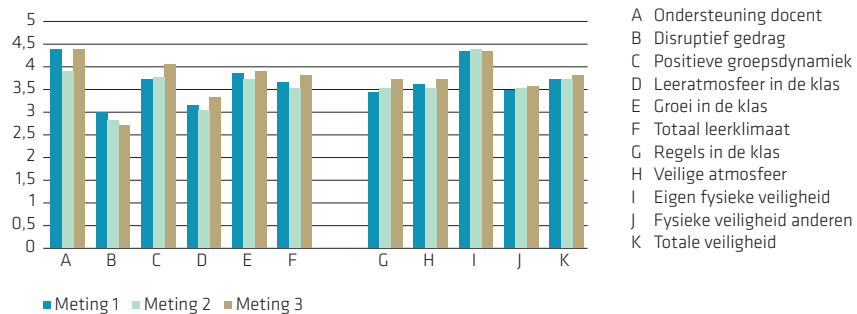
'Het Briant College heeft actief ingezet op het verbeteren van het leerklimaat waarbij goed is geluisterd naar de wensen van de leerlingen en docenten. Het is fantastisch om te zien hoe iedereen zich inzet voor de leerlingen en het verbeteren van het klimaat in de klas.'

Karin Putman - Onderzoeker Hogeschool Leiden

BRIANT COLLEGE ONDERBOUW VMBO BB/KB

Het Briant College, onderbouw vmbo bb/kb is op de tweede meting ten opzichte van de eerste meting erop achteruitgegaan, evenals De Vaart. Dit was duidelijk te wijten aan problemen in het werkklimaat (leiderschap en verloop als gevolg van de flexibele schil). Op de derde meting zien we echter weer een vooruitgang van het klimaat, waarschijnlijk dankzij ondersteuning door de inzet van extra management. Ook hier zien we een afname van het disruptieve gedrag.

Totaal Briant College onderbouw vmbo bb/kb

'Investeren in een goed leefklimaat bevordert optimaal leren!'

Harald Hentenaar – directeur Briant College

TOT SLOT

De drie metingen, aangevuld met tussentijdse observaties, laten zien dat het werk- en leerklimate op alle gemeten scholen van De Onderwijsspecialisten is verbeterd. De kennis en inzichten over de resultaten van het onderzoek geven de school ook de mogelijkheid om hierover met elkaar, ouders of samenwerkingspartners in gesprek te gaan. Scholen kunnen op een transparante manier laten zien dat er gewerkt wordt aan een positief werk- en leerklimate, zodat de leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

RAPPORT LEER- EN WERKKLIAMAATONDERZOEK

Dr. G.H.P van der Helm

Drs. K. Putman

In samenwerking met de Hogeschool Leiden en de Universiteit van Amsterdam

DE
ONDERWIJS
SPECIALISTEN

Dit rapport werd mede mogelijk gemaakt door de Stichting J.E. Van Renesse. Deze stichting houdt zich bezig met het treffen van voorzieningen en maatregelen. Deze leiden tot verbetering van het onderwijs en het werkmilieu op scholen die gespecialiseerd zijn in het geven van onderwijs aan leerlingen die een speciale onderwijsbehoefte vanwege hun gedrag en waarvoor geen andere middelen verkrijgbaar of beschikbaar zijn.

DE ONDERWIJSSPECIALISTEN

Wij bieden (voortgezet) speciaal onderwijs en begeleiding aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.

Vossenstraat 6 | 6811 JL Arnhem

T 026 - 353 74 80

info@deonderwijsspecialisten.nl

www.deonderwijsspecialisten.nl